

EESTI VÕÕRKEELTE STRATEEGIA 2009–2015

1. SISSEJUHATUS	2
1.1. Strateegia lähteülesanne ja eesmärgid	2
Strateegia käsitusala.....	5
Strateegia koostamine	5
Strateegia ülesehitus.....	6
2. VÕÕRKEELTE TÄHTSUS ÜHISKONNAS	6
2.1. Võõrkeelte tähtsus üksikisikule	7
2.2. Riigi ülesanded võõrkeelte oskuse arendamisel	9
3. VÕÕRKEELTE ÕPPE EESMÄRGID VALDKONDADE JA HARIDUSTASEMETE KAUPA.....	10
3.1. Keelte kasutamise ja õppe õiguslikud alused.....	10
3.2. Võõrkeelte õpe üldhariduskoolides.....	12
3.3. Võõrkeelte õpe kutseõppeasutustes	17
3.4. Võõrkeelte õpe ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides	18
3.5. Võõrkeelte õpe mitteformaalses hariduses	19
3.6. Võõrkeeltega seotud uuringud	20
4. KEELEOSKUSE TUNNUSTAMINE JA KEELEÕPPE KVALITEEDI TAGAMINE	21
4.1. Keeleoskuse tunnustamine.....	21
4.2. Keeleõppe kvaliteet.....	22
5. VISIOON: VÕÕRKEELED AASTAL 2015	23
6. STRATEEGIA RAKENDAMINE, SEIRE JA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	25

1. SISSEJUHATUS

1.1. *Strateegia lähteülesanne ja eesmärgid*

Eestis on võõrkeelte oskusele alati suurt tähelepanu pööratud, kuid muudatused meid ümbritsevas maailmas ning Eesti positsiooni muutumine viimastel aastatel eeldavad riigilt süsteemset ning tõhusat võõrkeelte strateegiat.

Eesti kuulub ÜRO-sse, Euroopa Nõukogusse, NATO-sse, Euroopa Liitu ning paljudesse teistesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse. Üleilmastumisega kaasnev rahvusvaheliste suhete elavnemine, vastastikuste majandus- ja kultuurisidemete tihenemine, õppimisvõimaluste rahvusvahelistumine ning Euroopa Liidu tööturu avanemine esitavad Eesti ühiskonnale järjest suuremaid nõudmisi, mille täitmine eeldab põhjalikke muudatusi ka haridussüsteemis, eriti võõrkeeleõppes, sest just haridussüsteemi kaudu tagatakse Eesti elanike valmisolek õppida, töötada ja tegutseda edukalt Eestis ja mujal maailmas. Hea võõrkeelte oskus võimaldab meie õppuritel jätkata õpinguid ja end täiendada teistes riikides. Meie spetsialistid peavad olema nii erialateadmiste kui ka võõrkeelte oskuse poolest konkurentsivõimelised rahvusvahelisel tööturul.

Eesti riik on välja töötanud kaks keelevaldkonna strateegilist arengukava: eesti keelest erineva emakeelega inimeste lõimumisele suunatud „Muukeelse elanikkonna keeleõppestrateegia” (1998) ning eesti keele arendamisele ning kaitsele pühendatud „Eesti keele arendamise strateegia 2004–2010” (2004), kuid võõrkeelepoliitikat tervikuna käsitlev riiklik dokument puudub.

Keelekasutuse üldised põhimõtted on sõnastatud Eesti Vabariigi Põhiseaduses ja keeleseaduses. Keelte õppimist ja õpetamist reguleeritakse haridusseaduses ja teistes haridusvaldkonna õigusaktides. Keelekasutus- ja keeleoskusnõuded on sätestatud mitmes eri seaduses ja nende alusel välja antud erinevates õigusaktides (vt ptk 3.1).

Eesti elanike keeleoskuse edendamine ja eri eluvaldkondade kindlustamine riiklikult vajalike keelespetsialistidega eeldab riiklikku korraldust ja eri tasanditel rakendatavate meetmete kooskõlastamist — sellest ka vajadus käesoleva dokumendi järele.

Võõrkeelte strateegia on valdkonna arengukava, mille kinnitab haridus- ja teadusminister. Tunnustades eesti keelt Eesti ainsa riigikeelena soodustab võõrkeelte strateegia rakendamine mitmekeelsust Eestis ja aitab kaasa nii üksikisikute paljumeelsuse kui ka ühiskonna mitmekeelsuse arengule. Muukeelsete elanike eesti keele õpe Eesti ühiskonna sidususe suurendamise eesmärgil on olnud tähelepanu keskmes mitmes riiklikus programmis.¹ Kuna käesolev strateegia keskendub kõigi Eesti elanike võõrkeeleõppele nende rahvusest sõltumata, siis muulaste eesti keele õppe küsimusi selles eraldi ei käsitleta.

Tõhus võõrkeelepoliitika toetab riigi välis-, kaitse-, majandus- ja kultuuripoliitikat ning aitab saavutada rahvusvahelise suhtlemise muudes valdkondades seatud eesmärke. Hea võõrkeelte oskus ning suhtlusvalmidus rahvusvahelisel tasandil aitab suurendada Eesti nähtavust ja tuntust kogu maailmas.

Eesti võõrkeelte strateegia eesmärgid on:

- tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida erinevaid keeli;
- mitmekesistada võõrkeelte õppimise võimalusi õpiviiside, õpikohtade ja keelte valiku osas;
- parandada keeleõppe kvaliteeti nii formaalses kui ka mitteformaalses hariduses;
- kindlustada keeleõpetajate koolituse kvaliteet ja parandada ühiskonnas keeleõpetajate mainet;
- luua võimalused keeleoskuse hindamiseks enesehinnangu ja institutsionaalsel tasandil.

¹ Lisaks eespool nimetatud „Muukeelse elanikkonna keeleõppestrateegiale” käsitletakse eesti keele teise keelena õppe probleeme 1999. a vastu võetud riiklikus programmis „Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000–2007” ning 2007. a VV poolt heaks kiidetud Eesti lõimumiskava 2008 – 2013.

Strateegias seatud eesmärkide ja nende elluviimiseks kavandatud ülesannete täitmine soodustab võõrkeelte ja teiste kultuuride paremat tundmist, arendades meie rahvusvahelise ja kultuuridevahelise suhtlemise oskust ning suurendades kultuuriteadlikkust ja sallivust.

Strateegia sihtrühmad

Riik soodustab mitme võõrkeele omandamist nii formaalse kui ka mitteformaalse hariduse kaudu. Et vältida erinevuste süvenemist noorema ja vanema põlvkonna võõrkeelte oskuses ja kasutuses, ei ole Eestil kui väikeriigil otstarbekas võõrkeelte strateegiat ellu viia üksnes formaalharidussüsteemi kaudu. Riik peaks soodustama võõrkeeleõpet, kultuurilise mitmekesisuse ning sallivuse ja avatuse arengut kõigi elanike hulgas. Lähtudes elukestva õppe põhimõtetest on sellesse kaasatud kõik vanuserühmad.

Strateegia peamised sihtrühmad on:

- koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, kutseõppeasutuste ja gümnaasiumide õpilased, kelle puhul tuleb tagada ühtlane kvaliteetne keeleõpe erinevates haridusasutustes kõikjal üle riigi;
- üliõpilased ning töötavad noored — nende erialase ettevalmistuse parandamiseks ja mobiilsuse suurendamiseks;
- tööealised inimesed, kes on huvitatud juba saavutatud ühiskondliku positsiooni ja toimetuleku kindlustamisest täiendava keeleõppe abil;
- eakad inimesed, kelle võõrkeelte (täiendus)õppe eesmärgiks on informatsiooni parem mõistmine ning osalemine tänapäevases meediaruumis, poliitikas, kultuurielus ja organisatsioonides.

Strateegia rakendamine:

- tugevdab sotsiaalset sidusust ja aitab vältida ebapiisava võõrkeeleoskuse mõju sotsiaalse kihistumise kujunemisel;
- loob paremad tingimused elanike toimetulekuks ühiskondlike muutustega;
- loob koostöös teiste faktoritega soodsad tingimused majanduslikuks tegevuseks ning õpi- ja töörandeks.

Strateegia käsitusala

Võõrkeelte strateegias lähtutakse õpipsühholoogia põhimõttest, et võõrkeel on iga keel peale kõneleja emakeele. Analüüsitakse võõrkeeleeõppe küsimusi üld-, kutse- ja kõrghariduses, samuti täiskasvanuhariduses ning mitmesugustes mitteformaalse hariduse vormides. Elukestva õppe süsteemi kuulub nii formaalharidus kui ka sellele järgnevad õpingud. Käsitlemist leiavad ka keeleoskuse tunnustamise ja keeleõppe kvaliteedi tagamise küsimused. Võõrkeeleoskuse ja võõrkeelte kasutamise küsimusi vaadeldakse ühiskonna sotsiaalse sidususe, üksikisikute liikuvuse ning tööhõive seisukohalt. Samuti käsitletakse võõrkeelte temaatikat seoses riigi funktsioonide täitmise ning rahvusvahelise suhtluse eri tasanditega. Strateegias analüüsitakse Eesti senist võõrkeeleeõppe korraldust, võõrkeelte õiguslikku seisundit ja võõrkeeltealaseid uuringuid ning sõnastatakse võõrkeelepoliitika põhimõtted ning visioon aastaks 2015.

Lähtuvalt keelenõudlusest tähtsustab võõrkeelte strateegia alljärgnevate keelte õpetamist ja õppimist:

- maailmas ja rahvusvahelises suhtlemises kõige levinumad ning majandus-, kultuuri- ja sotsiaalelus olulised keeled (inglise, hispaania, prantsuse, saksa, portugali, hiina, vene, itaalia keel);
- eesti keele sugulaskeeled (soome, ungari jt soome-ugri keeled) ja lähinaabrite keeled (läti, leedu, rootsi);
- muud keeled, sh Euroopa Liidu liikmesriikide keeled ja idamaade keeled, mille spetsialiste vajatakse riigi funktsioonide täitmiseks ning majandus- ja kultuuri-sidemete säilitamiseks ja arendamiseks;
- klassikalised keeled.

Strateegia koostamine

Strateegia koostamise ettevalmistusi alustati 2004. aasta juunis, mil haridus- ja teadusministeeriumis hakati strateegia loomiseks materjali koguma. 2005. aasta kevadel

toimused arutelud strateegia põhimõtete ning käsitusala ja vajalike uuringute teemal. 21. juunil 2005 moodustas haridus- ja teadusminister Mailis Reps käskkirjaga võõrkeelte strateegia väljatöötamise komisjoni, määras selle ülesanded ja kinnitas töökorra. Komisjoni tööd juhtis professor Jaan Õispuu².

Strateegia ülesehitus

Strateegia koosneb kuuest peatükist. Esimeses peatükis sõnastatakse strateegia lähteülesanne ja eesmärgid ning määratletakse strateegia sihtrühmad. Teises peatükis käsitletakse võõrkeelte rolli ühiskonnas ja keeleoskuse kaasmõjusid ning riigi ülesandeid võõrkeelte oskuse arendamisel. Kolmandas peatükis esitatakse lühiülevaade keelekasutuse õiguslikest alustest, võõrkeelte kasutamise, õppimise ja õpetamise statistikast, tehakse kokkuvõtte võõrkeeltega seotud olulisematest uuringutest ning esitatakse võõrkeeleõppe eesmärgid haridustasemeti. Neljandas peatükis tutvustatakse võõrkeelte oskuse tunnustamise, väärtustamise ning keeleõppe kvaliteedi tagamise üldisi põhimõtteid. Viies peatükis esitatakse strateegia visioon võõrkeelte seisundist aastal 2015. Kuuendas peatükis sõnastatakse strateegia rakendamise, seire ja tulemuslikkuse hindamise põhimõtted.

2. VÕÕRKEELTE TÄHTSUS ÜHISKONNAS

Võõrkeelte oskusest ja kasutamisest tuleneb kasu nii üksikisikule kui ka kogu Eesti ühiskonnale.

² Võõrkeelte strateegia töörühma liikmed: Tallinna Ülikooli professorid Suliko Liiv ja Jaan Õispuu, Tartu Ülikooli professorid Birute Klaas ja Irina Külmoja, Tartu Ülikooli dotsent Triin Vihalemm, Tartu Ülikooli lektor Ülle Türk, Socratese Eesti Büroo kooliharidus- ja keeleõppeprogrammide juhataja Made Kirtsi, Saksa Kultuuriinstituudi direktor Anne Lind, Haridus- ja Teadusministeeriumi muukeelse hariduse nõunik Maie Soll, Haridus- ja Teadusministeeriumi keeletalituse juhataja Tõnu Tender, haridus- ja teadusministri nõunik Urve Läänemets, Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse õppekavade osakonna juhataja Auli Udde ja keeleosakonna juhataja Kersti Sõstar ning Keeleinspektsiooni peadirektor Ilmar Tomusk.

2.1. Võõrkeelte tähtsus üksikisikule

Võõrkeelte õppimise soodsat mõju isiksuse arengule on tõestanud mitmed uuringud³. Haridus- ja Teadusministeeriumile koostatud aruanne „Võõrkeelte oskus ja kasutamine, seos sotsiaalse integratsiooni ja mobiilsusega Eesti ühiskonnas 2002–2003” esitab andmed võõrkeelte oskuse ja kasutamise seostest inimeste hoiakute ja käitumisega majandus-, sotsiaal- ja kultuurivaldkonnas⁴.

Üksikisikute majanduslik tegevus

Eespool nimetatud analüüsi tulemused näitavad, et võõrkeelte oskus suurendab üksikisikute majanduslikku aktiivsust ning toimetulekut. Rahvusvahelistumise tingimustes suureneb võõrkeelte oskuse tähtsus üksikisikute karjääris: parem keeleoskus suurendab ametialast mobiilsust ning ühiskonna majanduslikku ja sotsiaalset sidusust.

Üksikisikute sotsialiseerumine

Eesti iseseisvuse taastamise järel on suurenenud kontaktide võimalused välisriikide ja kultuuridega. Arvestades Eesti elanikkonna rahvuslikku koosseisu ja EL liikmesriigi staatust, oodatakse Eestilt rohkem sallivust teiste kultuuride suhtes. Analüüs näitab, et parema võõrkeelte oskuse ja kasutuskogemusega kaasneb suurem kultuuriline avatus ja informeeritus. Parema võõrkeelte oskus ja keeleõppevõimaluste aktiivsem kasutamine soodustab kultuuriliselt salliva ning avatud isiksuse kujunemist.

³ Byram, M., Fleming, M. (toim) (1998). *Language Learning in Intercultural Perspective: Approaches through Drama and Ethnography*. Cambridge: Cambridge University Press;
Cook, V. (toim) (2002). *Portraits of the L2 User*. Clevedon: Multilingual matters. European Day of languages (26.9.01.). Press Centre. www.ibec.ie;
Clyne, M., Rossi-Hunt, C., Isaakidis, T. (2004). Learning a community language as a third language. *The International Journal of Multilingualism* 1(1), 33–52;
Williams, K. (2004). *Modern foreign languages*. Rmt: White, J. (toim). *Rethinking the school curriculum: values, aims and purposes*. London: Routledge/Falmer.

⁴ Analüüs on koostatud 2002/2003. aastal Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna ulatusliku üle-Eestilise uuringu „Mina. Maailm. Meedia” andmete baasil. Andmestik võimaldas tuua välja seosed üksikisikute võõrkeelte oskuse ja kasutuse ning nende üldisemaid hoiakuid ja käitumist käsitletud küsimuste vahel. Aruanne on saadaval Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel: <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=5744>

Parem võõrkeelte oskus võimaldab üksikisikul ennast määratleda arvukamates sotsiaalses kooslustes. Võõrkeelte oskuse suurenedes kodanikuidentiteet ei nõrgene, kuid identiteedi „ruum” laieneb: tugevneb enesemääratlus põhjamaalasena, eurooplasena, maailmakodanikuna. Analüüs ei näidanud põhjuslikku seost võõrkeelte oskuse ja Eestist emigreerumise plaanide vahel – ainuüksi parem keeleoskus ei soodusta inimeste äravoolu.

Üksikisiku kuulumine ühendustesse ja võrgustikesse, sh osalemine kolmanda sektori organisatsioonides on tihedalt seotud võõrkeelte oskuse ja aktiivse kasutamisega.

Üksikisikute osalemine kultuuriruumis

Võõrkeelte oskus avaldab mõju kultuurile nii laiemas sotsiaalanthropoloogilises (nt väärtused, elustiil) kui ka kitsamas tähenduses (kultuuritarbimise vormid). Parem võõrkeelte oskus toob kaasa mitmekülgset aktiivset, tööle orienteeritud, kultuurilembesest ning uue meedia- ja seltsielukeskse elulaadi. Võõrkeelte oskusega kaasneb ka mitmekülgne kultuurisuhe, mida iseloomustab arenenud ja aktiivne lugemishuvi, raamatuvaliku mitmekülgsus ja eri žanride tasakaalustatus. Võõrkeelte oskus toetab ühiskonna kultuurilist taastootmist elulaadi ja kultuuritarbimise mitmekesisuse kaudu ega vähenda etnokultuurilist identiteeti.

Võõrkeelte oskuse kaasmõjudest

Võõrkeelte oskuse paranemisel on mitmeid positiivseid kaasmõjusid:

- kasvab eri sotsiaalsetesse gruppidesse kuuluvate üksikisikute sotsiaalne kapital, koos sellega ühiskonna üldine sidusus ja jätkusuutlikkus, vähenevad sotsiaalsed erisused Eesti ühiskonnas (eestikeelsed – venekeelsed, vanad – noored, suurema – väiksema sissetulekuga inimesed jne);
- suureneb üksikisikute kultuuriline avatus ning sallivus;
- suureneb üksikisikute ettevõtlikkus ja mobiilsus, mis on üksikisiku ja riigi konkurentsivõimelisuse eeldus;

- suureneb elanike kultuuriteadlikkus ja püsib mitmekesine kultuurikeskkond: ühiskonnas püsivad ja arenevad erinevad elulaadid, mis on aluseks ka kultuuriliste „teiste” mõistmisele.

Elanike mitmekeelsusest saab kasu ka riik, seetõttu on riigi huvides panustada keeleõppesse.

2.2. Riigi ülesanded võõrkeelte oskuse arendamisel

Riigi ülesanded on:

- luua võõrkeelte õppimist ja õpetamist soodustav õiguskeskkond ning planeerida selleks vajalikud ressursid (inimesed, oskusteave, rahastamine);
- määratleda võõrkeelte valiku, õpetamise mahu, nõuete ning kvaliteedi tagamise põhimõtted kõikidel haridustasemetel;
- laiendada võõrkeelte õppimisvõimalusi ning parandada võõrkeelte õppe kvaliteeti nii formaalses kui ka mitteformaalses hariduses ;
- tagada võõrkeelte õppimise ja õpetamise hariduspoliitiline järjepidevus, samuti keeleoskuse tunnustamise ja hindamise rahastamise põhimõtete järjepidevus;
- tagada kõrghariduse riikliku tellimuse ning rahastamise kaudu piisava hulga keeletspetsialistide (õppejõud, õpetajad, tõlgid ja tõlkijad, testispetsialistid jne) ettevalmistamine, et kindlustada riigi seisukohalt oluliste võõrkeelte uurimine, õpetamine ning keeleõppe kvaliteedi kontroll;
- tagada vastavalt vajadusele vähem kasutatavate ja õpitavate võõrkeelte spetsialistide koolitamine ja täienduskoolitus välismaal;
- soodustada ülikoolide, teadus- ja uurimisasutuste ning võõrkeeleõppe eest vastutavate ametkondade koostööd teiste riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega nii keeleõppe metoodika ja õppematerjali kui ka õppe kvaliteedi tagamise ning keeleoskuse hindamise ja tunnustamise süsteemi arendamisel;
- tagada võõrkeelte tulemuslik õpetamine formaalhariduse kõikides astmetes, luues selleks piisavad tingimused, sh õppekava, õppevara, õpetajate ettevalmistus;

3. VÕÕRKEELTE ÕPPE EESMÄRGID VALDKONDADE JA HARIDUSTASEMETE KAUPA

3.1. Keelte kasutamise ja õppe õiguslikud alused

Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 6 kohaselt on eesti keel riigikeel. Põhiseadusest lähtuvalt tehakse kõiki põhiseaduslikke toiminguid riigikeeles. Põhiseaduse § 3 kohaselt on rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtted ja normid Eesti õigussüsteemi lahutamatu osa. Võõrkeelepoliitika seisukohalt on see säte oluline, kuna Eesti on liitunud rahvusvahelise õiguse mitme dokumendiga, mis määratlevad Eestis elavate vähemusrahvuste, määratlemata kodakondsusega isikute ning siin viibivate teiste riikide kodanike õigused kasutada teatud tingimustel oma emakeelt⁵.

Keeleseadus reguleerib eesti keele ja võõrkeelte kasutamist. Seaduse kohaselt on iga muu keel peale eesti keele ja eesti viipekeele võõrkeel. Mitmes eri seaduses sätestatakse võõrkeelte oskuse nõuded või võõrkeelte kasutamise põhimõtted eri ametikohtadel töötavatele isikutele (välisteenistuse seadus, vandetõlgi seadus, tõestamisseadus, haldusmenetluse seadus, kohtute seadused). Avaliku teenistuse seaduse alusel antud Vabariigi Valitsuse 19.11. 1996 nr 293 määrusega „Ametikohtade põhigruppide atesteerimisenõuded” on kinnitatud eesti keele ja võõrkeelte oskuse nõude esitamise põhimõtted avalikele teenistujatele. Eesti Vabariigi töölepingu seadus sätestab tööandja õiguse kehtestada töötajale võõrkeelte oskuse nõudeid, kui see on tööks vajalik. Kutsekvalifikatsiooni Sihtasutuses välja töötatud kutsestandardites on kindlaks määratud kutsealal tegutsemiseks vajalik võõrkeelte ja eesti keele oskuse tase.

Riiklikus õppekavas (2002) sätestatakse õpitavate keelte loend, õppesisu, tunnijaotusplaanid, õpitulemused jne. Kõrgharidusstandard sätestab kõrgharidustaseme erinevate astmete lõpetajate võõrkeele oskuse nõuded.

Võõrkeelte temaatikat on käsitletud ka varasemates keelestrateegiates. 1998. aastal Vabariigi Valitsuse vastu võetud „Muukeelse elanikkonna keeleõppestrateegia” lähte-

⁵ Nt Vähemusrahvuste kaitse raamkonventsioon, ÜRO inimõiguste deklaratsioon.

alustes seatakse võõrkeelte valdkonnas eesmärgiks võõrkeeleõppevõimaluste tagamine kõigile Eesti elanikele. Strateegias toonitatakse vajadust tõhustada võõrkeelte õpet ja eksamikorraldust haridussüsteemis ja täiskasvanute koolituses. 2004. aastal valitsuses heaks kiidetud „Eesti keele arendamise strateegia 2004–2010” (ptk 7) rõhutab Eesti elanikkonna hea võõrkeeleoskuse tähtsust. Arengustrateegia „Säästev Eesti 21” (2001) toonitab võõrkeeleoskust teadmusühiskonna ühe keskse pädevusena. „Elukestva õppe strateegias” (2005) nimetatakse keeleoskust üheks põhioskuseks, mis tõstab töötajate konkurentsivõimet tööturul. „Üldharidussüsteemi arengukava aastateks 2007–2013” (2006) toonitab, et õpilased peaksid lisaks emakeelele valdama vähemalt kahte võõrkeelt ning tulema toime mitmekeelses ja -kultuurilises keskkonnas töötamisel ja õppimisel.

Enamik võõrkeelte õppimist, õpetamist, oskust ning kasutamist reguleerivaid õigusakte on vastu võetud enne Eesti liitumist Euroopa Liiduga. Käesoleval ajal on ühiskonnas toimunud või toimumas keeleõppekorralduse seisukohalt olulised muudatused. Nendeks on põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava nüüdisajastamine, kutsevalifikatsioonide ja pädevuste läbipaistvuse ühtse raamistiku „Europass”⁶ kasutuselevõtt, hariduse rahvusvahelistumisest tulenevad ülesanded, vajadus elukestva õppe põhimõtete rakendamiseks, eri valdkondade mõjukeelte osatähtsuse muutumine jne. Arvestada tuleb ka Euroopa oluliste institutsioonide haridust ja keeleõpet käsitlevates dokumentides seatud eesmärkide ning tegevussuundadega, nt Euroopa Komisjoni „Hariduse valge raamat” (1995), „Keelte õppimise ja keelelise mitmekesisuse edendamine: tegevuskava aastateks 2004–2006” (2003), „Uus mitmekeelsuse raamstrateegia” (2005), „Euroopa keeleoskuse näitaja” (2005); „Euroopa Parlamendi ja Nõukogu soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes” (2005); Euroopa Komisjoni Teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Mitmekeelsus: Euroopa rikkus ja ühine kohustus” (2008); Euroopa Nõukogu „Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine” (2001)⁷; Euroopa Nõukogu

⁶ „Europass”, vt

<http://www.europassikeskus.ee/index.php?lang=et>; http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/pr/609/609134/609134et.pdf).

⁷ Originaali pealkiri: *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching and assessment*. Council of Europe 2001, vt www.coe.int/lang. Eestikeelne versioon – „Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine” on kättesaadav Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel.

keelepoliitika talituse eestvõtmisel koostatud keeleõppepoliitika arendamise soovitusel⁸ jne. Mitmes nimetatud dokumendis soovitatakse liikmesriikidel välja töötada ja vastu võtta riiklik kava võõrkeeleõppe edendamiseks ja mitmekeelsuse arendamise sihipärastamiseks ning kooskõlastamiseks.

3.2. Võõrkeelte õpe üldhariduskoolides

Sotsiaalpoliitilised muutused ühiskonnas mõjutavad keele ja sotsiaalainete õppe sisu haridussüsteemis kõige vahetumalt. Alates 1991/1992. õppeaastast hakati võõrkeelt õpetama alates 3. klassist, kusjuures keelte valik (inglise, saksa, prantsuse, vene) jäeti õppijaile (lastevanemaile) vabaks.

1996. aastal võeti vastu esimene riiklikult kinnitatud üldhariduskoolide õppekava⁹. Põhikooli ja gümnaasiumi võõrkeelte ainekavas esitati keelte õppesisu kolmeaastaste kooliastmete kaupa. Selle alusel koostasid koolid oma võõrkeelte ainekavad. A- ehk esimest võõrkeelt hakati õppima alates 3. klassist ja B- ehk teist võõrkeelt alates 6. klassist, millele gümnaasiumis lisandus valikainena C- ehk kolmas võõrkeel. Eesti keele ainekava vene õppekeelega koolile võeti vastu 1997. a aprillis¹⁰ ja selle kohaselt alustati eesti keele õpet 1. või 2. klassi III õppeveerandist.

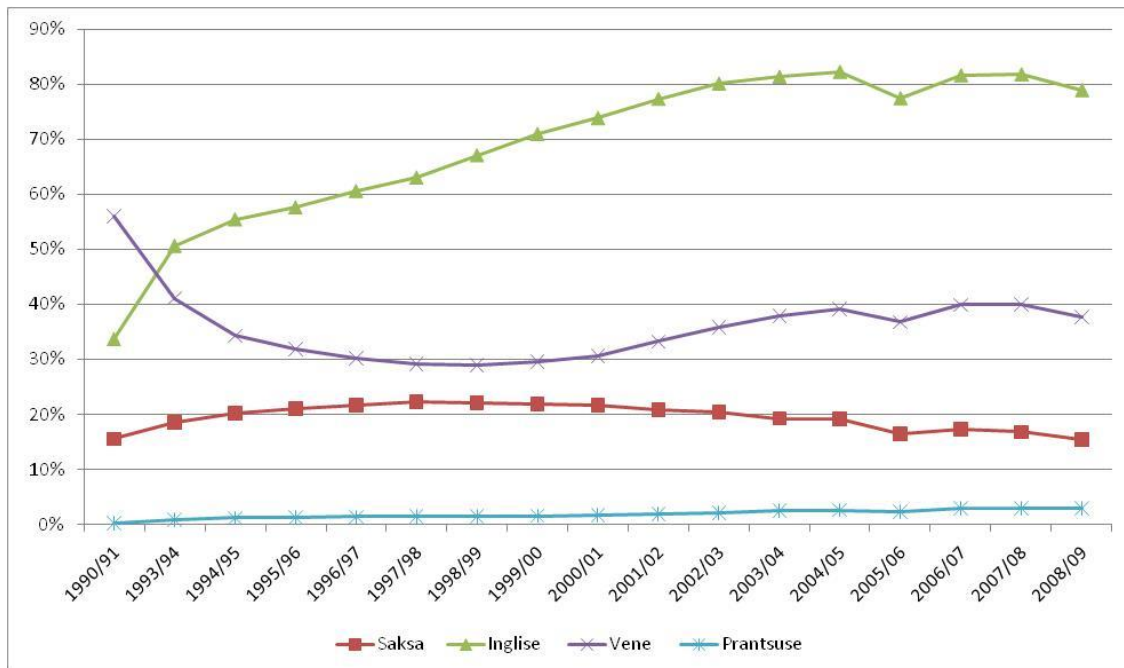
Teine üldhariduskoolide riiklik õppekava võeti vastu 2002. aastal¹¹ ning see näeb ette võõrkeelte õppe alustamise võimaluse alates 1. klassist ja kohustuse alates 3. klassist. Vene õppekeelega koolis alustatakse eesti keele õpet 1. klassis, millele lisandub võõrkeelte (inglise, prantsuse, saksa keele) õpe vastavalt kooli õppekavale.

⁸ *From Linguistic Diversity to Plurilingual Education: Guide for the Development of Language Education Policies*. Main version. Council of Europe: Language Policy Division. Strasbourg 2007, vt ka www.coe.int/lang

⁹ RTI, 1996, 65/69, 1201

¹⁰ RTI, 1997, 37/38, 573

¹¹ RTI, 2002, 20, 116

Joonis 1. Erinevaid võõrkeeli õppivate põhikoolide ja gümnaasiumide õpilaste osakaal aastatel 1999–2009.

Jooniselt 1 võib näha, et õppijate huvi inglise keele õppimise vastu on pidevalt kasvanud alates 1993/94. õppeaastast, 2008/09. õa seisuga õpib 83,8% kõigist eesti õppekeelega, 73,1% vene õppekeelega ja 83,1% keelekümblusklasside õpilastest inglise keelt. Vene keele õppijate arv langes järsult 1993/94. õa 41,1%-ni ning edaspidi järk-järgult 28,9%-ni 1998/99. õa, kuid alates 1999/2000. õa hakkas see taas kasvama. 2008/2009. õppeaastal õpib vene keelt 49,4% eesti õppekeelega koolide õpilastest. Pidevalt on tõusnud prantsuse keele õppijate suhtarv (vrd 1990/91. õa 0,3%, 2008/2009. õa 3,4 %). Saksa keele õppijate osakaal on olnud kõige suurem 1997/98. õa (22,4%), kuid on seejärel pidevalt langenud — 2008/09. õa moodustas saksa keele õppijate arv 17,1 % eesti õppekeelega koolide ja 12,5% vene õppekeelega koolide õppijate koguarvust.

Keeleõppe tulemust mõjutab olulisel määral asjaolu, mitmenda keelena, millise õpisisu ning tundide arvuga võõrkeelt õpitakse.

Lisaks traditsioonilisele A, B või C (ehk I, II, III) võõrkeelele on statistikasse lisandunud nn IV võõrkeel, mis annab tunnistust sellest, et koolid otsivad võimalusi pakkuda õpilastele mitmekesiseid keeleõppe valikuid. Tabeli 1 kohaselt on 2008/09. õa I võõrkeele õppijate arvult esikohal inglise keel (88853 õpilast), mis moodustab 60,2% üldhariduskoolide 2008/2009. õa õpilaste koguarvust, II võõrkeelena on suurim vene keele õppijate arv — 52437 (35,5% õpilaste koguarvust). Kolmanda võõrkeelena õpib kõige rohkem õpilasi — 8646 ehk 5,9% kõigist õpilastest — saksa keelt, kuid saksa keele õppijate arv I võõrkeelena (vrd 2000/01. õa 10%, 2008/09 — vaid 2,8%) ning II võõrkeelena (2000/01 — 8,2%, 2008/09 — 6,8%) on aasta-aastalt langenud.

C- ehk kolmanda võõrkeelena, samuti valikainena (neljanda võõrkeelena) õpetatakse põhikoolis ja/või gümnaasiumis heebrea, hiina (mandariini), hispaania, itaalia, jaapani, ladina, rootsi ja soome keelt. 2008/09. õa õpib neid keeli kokku 2752 õpilast. Üldhariduskooli õpilaste arvu üldise languse taustal on eelmise õppeaastaga võrreldes suurenenud vaid hispaania, itaalia, jaapani ja heebrea keele õppijate hulk.

Vanemate soove arvestades alustatakse võõrkeelte õpet üha sagedamini juba koolieelses eas. Täpne ülevaade võõrkeelte õppe kohta Eesti koolieelsetes lasteasutustes puudub. Kohalike omavalitsuste andmete kohaselt on võimalik õppida lisatasu eest inglise keelt umbes 1/3 suuremate linnade (Tallinn, Tartu, Pärnu) koolieelsetest haridusasutustest. Paljudes vene töökeelega lasteaedades õpetatakse eesti keelt.

Tabel 1. Võõrkeelte õppimine 2008/2009 õppeaastal Eesti üldhariduskoolide päevases õppes.

Võõrkeel	Mitmes võõrkeel				KOKKU	Osatähtsus			
	A	B	C	D		A	B	C	D
inglise keel	88 853	26 851	850		116 554	70,9%	29,9%	5,4%	
vene keel	1 182	52 437	1 961	1	55 581	0,9%	58,3%	12,4%	0,2%

eesti keel teise keelena	29								
	378	68	1		29 447	23,4%	0,1%		
saksa keel	4	9	8						
	127	973	646	82	22 828	3,3%	11,1%	54,6%	14,3%
prantsuse keel	1		2						
	784	516	042	103	4 445	1,4%	0,6%	12,9%	18,0%
soome keel			914	49	963			5,8%	8,6%
hispaania keel		6	569	122	697			3,6%	21,3%
rootsi keel		61	423	30	514			2,7%	5,2%
ladina keel			103	185	288			0,6%	32,3%
heebrea keel			208		208			1,3%	
viipekeel / eesti			51		51			0,3%	0,0%
jaapani keel			30		30			0,2%	
hiina keel (mandariini)			26		26			0,2%	
itaalia keel		1	25		26			0,2%	
KOKKU	125	89	15						
	324	913	849	572					

EHIS 2009

1960-ndate aastate algul hakati Eestis looma võõrkeele süvaõppega koole, mis tegutsevad tänaseni. Keeleõpe algab nendes koolides varem ning võõrkeeletunde on võrreldes teiste koolide õppekavadega rohkem. Lisaks võõrkeeltele õpetatakse neis koolides võõrkeeles ka mõnda ainet, mis on seotud õpitava keele maa(de) geograafia, ajaloo, kultuuri, traditsioonide ja kirjandusega. Kõige enam tegutseb inglise keele süvaõppega koole, kuid leidub ka saksa, prantsuse jm keele süvaõppega koole.

Võõrkeeleõpetajatena töötavad praegu erineva ettevalmistusega õpetajad: võõrfiloloogia eriala lõpetanud, lisaerialana võõrkeele õpetamise õiguse omandanud ja ümberõppe käigus võõrkeelte õpetajateks ümberkvalifitseerunud õpetajad.

Võõrkeelte õpetajate täienduskoolituse problemaatikat ei ole uuritud, seetõttu puuduvad andmed selle kohta, missugustel täienduskoolituskursustel võõrkeelte õpetajad osalevad, missugune on koolituse tõhusus.

Keelte õppimise vaba valiku võimalus on muutnud õpitavate keelte proportsioone inglise keele kasuks, mistõttu vaatamata Eesti kuulumisele Euroopa Liitu ei ole meil piisavalt Euroopa Liidu teiste enim kõneldavate keelte, sh prantsuse keele oskajaid. Muret teeb saksa keelt esimese võõrkeelena õppijate arvu langus. Kolmanda või neljanda võõrkeelena õppimine ei taga heade ja väga heade saksa keele oskajate olemasolu tuleviku Eesti jaoks. Arvestades eesti ja saksa keelt kõnelevate maade tihedat koostööd erinevates valdkondades nii nüüdisajal kui ka ajalooliselt kujunenud kirjandus- ja kultuuriloo traditsioone, on vaja motiveerida saksa keele õppimist ja õpetamist esimese ja teise võõrkeelena.

Lähtudes olemasolevatest probleemidest ja võõrkeelte oskusega seotud arengutest Euroopas püstitatakse üldhariduse tasemel alljärgnevad eesmärgid:

- võõrkeelte, sh eesti keele kui teise keele õpetamisel lähtutakse „Euroopa keeleõppe raamdokumendis” kirjeldatud keeleoskustasemetest;
- esimese võõrkeelena õpitakse rohkem saksa, prantsuse, vene ja muid võõrkeeli;
- võõrkeele õppe kaudu omandavad õpilased sihtkeele kultuuriga seotud teadmised ja suureneb tolerantsus erinevatest kultuuridest pärit inimeste suhtes;
- erinevates võõrkeeltes õpitakse üksikuid aineid;
- võõrkeelte õpetus on kvaliteetne sõltumata piirkonnast ja kooli omandivormist;
- kolme ja enam võõrkeelt oskavate gümnaasiumilõpetajate arv kasvab.

3.3. Võõrkeelte õpe kutseõppeasutustes

Kutseõppeasutustes õpetatakse võõrkeeli vastavalt koolide ja riiklikult kinnitatud erialade õppekavadele. Põhikooli baasil kutsehariduse puhul on vene õppekeele rühmades kohustuslik õppida eesti keelt. Kutseõppeasutustes õppis 2007. a inglise keelt 73%, vene keelt 41%, eesti keelt teise keelena 31%, saksa keelt 18%, soome keelt 11%, prantsuse keelt 1,2% ja itaalia keelt 0,1% kõigist õpilastest.

Õppekavades esineb võõrkeel kui õppeaine kahe eri nimetusena: võõrkeel (nt saksa keel) ja erialane võõrkeel (nt saksa ärikeel). Võõrkeelte õppe maht on kooliti ja erialati erinev: teeninduserialadel (eesti rühmad) õpetatakse kuni kolme võõrkeelt, mõne (vene rühmad) tehnilise eriala õppekavas puudub võõrkeel üldse.

Põhikooli baasil avatud erialadel kuulub võõrkeel keskhariduse kohustusliku osa hulka. Jätkatakse põhikoolis alustatud A-keele (inglise, vene, saksa) õppimist, vene õppekeelega kutseõpperühmades õpitakse eesti keelt kui teist keelt. Sellele lisandub teise võõrkeelena väiksemas mahus kas põhikooli B-keel või mingi kolmanda keele algkursus (kõige sagedamini soome keel).

Keskhariduse baasil õpetatavatel erialadel on võõrkeelte valik suurem: põhikoolis õpitud A- ja B-keele kõrval võidakse omandada algteadmised kolmandast võõrkeelest. Selleks on enamasti soome keel, aga õpetatavate võõrkeelte nimistus on ka prantsuse, rootsi, hispaania, itaalia, portugali ja läti keel.

Vene õppekeele rühmades hõlmab võõrkeeleõppest suure osa eesti keele õpe. Õpetatavate võõrkeelte valik on eesti õpperühmadega võrreldes kitsam.

Lähtudes olemasolevatest probleemidest ja võõrkeelte oskusega seotud arengutest Euroopas püstitatakse kutsehariduse tasemel alljärgnevad eesmärgid:

- kutseõppes lähtutakse võõrkeeleõppe sisu ja mahu planeerimisel Eesti ja Euroopa Liidu tööturu vajadustest;

- kõikides kutsestandardites on määratletud võõrkeelte, sh eesti keele kui riigikeele oskuse nõuded vastavalt „Euroopa keeleõppe raamdokumendis” kirjeldatud keeleoskustasemetele;
- kutseõppeasutuste võõrkeeleõppe korralduses lähtutakse riiklikes õppekavades kirjeldatud võõrkeelte oskuse nõuetest, eri kutseõppeasutuste samadel erialadel on võõrkeeleõppe tingimused ja eesmärgid sarnased.

3.4. Võõrkeelte õpe ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides

Kõrghariduse tasemel õpib üldainena bakalaureuse- või diplomiõppe üliõpilastest 46,6% inglise keelt, 18,2% vene keelt, 12,5% eesti keelt kui teist keelt või võõrkeelt, 11,2% saksa keelt ja 3,7% prantsuse keelt (andmed aastast 2006). Ülikoolides on oluliselt laienenud teiste võõrkeelte õppimise võimalus: õpitakse itaalia, hispaania, soome, rootsi, türgi jm keeli. Kõrgharidusõppes õpetatakse võõrkeeli erialana võõrfiloloogidele ning üld- ja erialakeelena kõikide erialade üliõpilastele. Kuigi õppekavades on võõrkeeli võimalik õppida valdavalt vabaainena, sätestatakse kõrgharidusstandardis kõrgharidustaseme astmete õpiväljundite hulgas ka võõrkeele oskuse tase, mis on võõrkeelte oskuse seisukohast motiveeriv tegur. Võõrkeelte oskuse paranemist toetab ka kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia, mille on eesmärgiks on parandada Eesti kõrghariduse kvaliteedi konkurentsivõimet regioonis, muuta meie kõrgkoolid nähtavamaks ning luua õiguslik ja institutsionaalne keskkond, mis toetab rahvusvahelistumist selle kõigis aspektides. Eesmärgi saavutamise vahenditena nähakse üliõpilaste mobiilsust, võõrkeelsete õppekavade loomist, välisõppejõudude tööle võtmist jms. Need tegevused eeldavad head võõrkeelte oskust nii õppejõududelt kui ka üliõpilastelt.¹²

Lähtudes olemasolevatest probleemidest ja võõrkeelte oskusega seotud arengutest Euroopas püstitatakse kõrghariduse tasemel alljärgnevad eesmärgid:

- riikliku koolitustellimuse kavandamisel toetatakse võõrkeelteoskust nõudvate spetsialistide (võõrfiloloogid, õpetajad, testispetsialistid, tõlkijad, tõlgid,

¹² Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia aastateks 2006 – 2015. Kinnitatud haridus- ja teadusministri 9. Jaan. 2007.a käskkirjaga nr 16.

diplomaatiliste ja majandusesinduste töötajad jne) vajadusanalüüsile ja tellitakse kõrgkoolidelt vajalikul hulgal spetsialistide ettevalmistamine;

- Euroopa Liidu ametlikke keeli on võimalus õppida vähemalt ühes Eesti avalik-õiguslikus ülikoolis või on korraldatud nende keelte õppimise võimalus Euroopa kõrgkoolides erinevate sihtfinantseeringute kaudu;
- vähemalt ühes Eesti avalik-õiguslikus ülikoolis õpetatakse idamaade, uurali, skandinaavia keeli ja klassikalist filoloogiat;
- Eesti avalik-õiguslikud ülikoolid teevad koostööd võõrkeelte uurimise ja õpetamise valdkonnas;
- Eesti kõrgkoolid teevad omavahel koostööd ja on kaasatud rahvusvahelisse koostöösse võõrkeeleerialade õppekavade arendamisel ja kvaliteedi tagamisel;
- võõrfiloloogide erialase ettevalmistuse ja võõrkeeleõpetajate täienduskoolituse kvaliteedi tagamiseks toetuvad kõrgkoolid teoreetiliste ja rakenduslingvistiliste uurimistööde tulemustele;
- võõrkeelte õpetajateks õppivad üliõpilased osalevad stažeerimis-, vahetus- ja täienduskoolitusprogrammides riikides, kus vastavad võõrkeeled on emakeeleks;
- koolitajate ja tööandjate vahel toimub võõrkeelte valdkonnas infovahetus;
- bakalaureuse, magistri- ja doktorikraadi omandamisel osatakse võõrkeeli kõrgharidusstandardis kirjeldatud vastava haridustaseme nõuetele vastavalt, võõrkeelte nõutud tasemel omandamiseks on kõrgkoolides loodud vajalikud tingimused.

3.5. Võõrkeelte õpe mitteformaalses hariduses

Võõrkeelte õpet mitteformaalses hariduses on ebapiisavalt uuritud ning võõrkeelte õppijate kohta ei ole süstemaatiliselt andmeid kogutud.

2005. a toimus Euroopa Liidu algatatud Eurobaromeetri uuring, millega sooviti teada liikmesriikide elanike keelteoskust enesehinnangu alusel. 87% Eesti elanikest oskab vähemalt ühte võõrkeelt (sh riigikeelt, kui see ei ole emakeel), 50% kaht võõrkeelt ja 24% kolme keelt lisaks emakeelele („Eurooplased ja nende keeled. Eurobaromeeter 2005”).

Mitteformaalset keeleõpet on elanikkonnale pakutud avalik-õiguslik meedia vahendusel (eesti, vene, saksa, soome, rootsi, prantsuse keele õppimiseks). Tähelepanuväärne on olnud eri riikide kultuuriinstitiutide, nt Prantsuse kultuurikeskus, Saksa Kultuuriinstituut/Goethe Instituut, Soome Instituut jne, töö. Võõrkeeli on võimalik õppida huvialakoolides: Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel õpetati 1. veebruari 2009. a seisuga võõrkeeli 44 huvikoolis. Suuremates linnades tegutsevad täiskasvanute keelekoolid ja -kursused.

Lähtudes olemasolevatest probleemidest ja võõrkeelte oskusega seotud arengutest Euroopas püstitatakse mitte-formaalses hariduses alljärgnevad eesmärgid:

- eri vanuses inimestel on huvi- või vabahariduse raames võimalus õppida võõrkeeli;
- koolieelses eas lastele on loodud kvaliteetsed eakohased keeleõppevõimalused;
- õpikeskkonna mitmekesistamine, kaasates keeleõppesse meedia (nt televisiooni).

3.6. Võõrkeeltega seotud uuringud

Võõrkeelte õpetamine ja teadusuuringud on vastastikku tihedalt seotud. Käesoleval ajal on uurimine koondunud Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli. Võõrkeeleõppega seotud uuringute kohta puudub terviklik ülevaade.

1960-ndatest aastatest alates on Eesti võõrkeeltega seotud uurimistöö peasuunaks kujunenud võõrkeelte ja eesti keele kontrastiivuuringud (foneetika, fonoloogia, morfoloogia, süntaks, sõnavara, leksikograafia, leksikoloogia, semantika) ja (ajalooliste) keelekontaktide uurimused, võõrkeelte õppevara ja võõrkeelte didaktika alased uuringud.

1990-ndatest aastatest alates on kasvanud areaal- ja kontaktlingvistika, sotsiolingvistika eri valdkondade ning suulise ja kirjaliku tõlkega seotud uurimuste osakaal. Pärast Eesti iseseisvuse taastamist on kiiresti arenenud Eesti ülikoolide välissidemed, rahvusvaheline koostöö ning Eesti lingvistide, didaktikute, pedagoogikateadlaste ja tegevõpetajate lõimumine rahvusvaheliste võõrkeelealaste uurimisvõrgustike ja projektidega. Sellest on

tekkinud vajadus laiendada võõrkeelte didaktika alaseid uuringuid, mis viimastel aastatel on täienenud mitme uue valdkonnaga (keeleomandamise pragmaatika, keeleoskuse testimine jm).

Võõrkeelte strateegias ja muudes haridusvaldkonna strateegiates ning õigusaktides sätestatud eesmärkide saavutamiseks on vajalik vastavateemaliste uuringute ja seirete läbi viimine. Selleks on vaja, et:

- võõrkeelte aspekt (keelenõudlus ja keelte kasutamine, keeleõppe motivatsioon jne) sisaldub interdistsiplinaarsetes uuringutes;
- kõrgkoolides ja uurimisasutustes kavandatakse ja viiakse läbi vajalikul hulgal võõrkeelte omandamise ja õpetamisega seotud rakenduslikke uuringuid;
- Eesti avalik-õiguslikes ülikoolides teostatakse võõrkeelte alaseid teoreetilisi uurimusi (keeletüpoloogia, teoreetiline kontrastiivlingvistika, tõlketeooria, võõrkeelte omandamise ja õpetamise teooriad);
- Eesti erinevad institutsioonid teevad koostööd Euroopa Liidu võõrkeeleteemaliste uurimisprogrammide ja projektidega;
- on olemas pidevalt uuendatud andmed Eesti elanike võõrkeelte oskuse ja kasutamise kohta.

4. KEELEOSKUSE TUNNUSTAMINE JA KEELEÕPPE KVALITEEDI TAGAMINE

4.1. Keeleoskuse tunnustamine

Eestis puudub võõrkeeleoskuse tunnustamise riiklik süsteem, mis lähtuks „Euroopa keeleõppe raamdokumendis: õppimine, õpetamine ja hindamine” kirjeldatud keeleoskustasemetest ja võimaldaks ühelt aluselt võrrelda ja hinnata keelteoskust.

Eesmärgiga motiveerida õppijaid mitmekesistama oma keelteoskust igal tasemel ja kanda hoolt omandatud oskuste registreerimise eest, on Euroopa Nõukogu (EN) initsiatiivil loodud Euroopa keelemapp.

Koolidel ja (era)õpetajatel, keelefirmadel aitab Euroopa keelemapp paremini mõista uue õppija keeleoskustaset ning tema keeleõppevajadusi ja motivatsiooni. Tööandjatel aitab keelemapp saada töötaja praktilise keel(t)eoskuse kohta parema ülevaate ja nii tema oskusi paremini ära käsutada. Et keelemappi saaks neil eesmärkidel kasutada peavad nii keelekursuste kui ka mingil ametikohal nõutud keeleoskustasemed olema esitatud EN-i keeleoskustasemete süsteemis.

Euroopa keelemapi Eesti variant valideeriti Euroopa Nõukogu ekspertide poolt 2007. aastal. Euroopa keelemapi Eesti variandi (näidismapi) sihtrühm on 12–16 aastased õpilased (6.–9. klassi õpilased).

Selleks, et motiveerida inimesi erinevaid võõrkeeli õppima, püstitatakse keeleõppe tunnustamise valdkonnas alljärgnevad eesmärgid:

- põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade võõrkeelte ainekavades lähtutakse „Euroopa keeleõppe raamdokumendi“ keeleoskuse tasemetest;
- põhikooli ja gümnaasiumi võõrkeelte lõpueksamid on koostatud vastavalt „Euroopa keeleõppe raamdokumendi“ keeleoskuse tasemetele;
- on olemas ja eri sihtrühmadele (võõrkeeli õppida soovivad inimesed, tööandjad, keeleõppefirmade õpetajad) kättesaadav info keeleoskuse taseme hindamise ja testimise kohta, sh rahvusvaheliselt tunnustatud eksamite korralduse, läbiviimiskohtade kohta;
- tunnustatakse edukamaid võõrkeelte õppijaid, õpetajaid ja huvitavamaid keeleõppeprojekte;
- erinevate võõrkeelte oskuse vajalikkus kajastub olulise teemana meedias.

4.2. Keeleõppe kvaliteet

Keeleõppe kvaliteet haridussüsteemis sõltub õpikeskkonna ja õppevara arendamisest ning õpetajate ettevalmistuse tasemest. Võõrkeelte strateegias ja muudes haridusvaldkonna

strateegiates ja õigusaktides määratletud eesmärkide saavutamiseks on vaja tagada kvaliteetsed keeleõppevõimalused, milles olulisim roll on õpetajal.

Sellest tulenevad järgmised eesmärgid:

- võõrkeelte õpetajad osalevad stažeerimis- vahetus- ja täienduskoolitusprogrammides riikides, kus vastavad võõrkeeled on emakeeleks.
- võõrkeelte eksamite arendus põhineb süsteemsel analüüsil, eksamispetsialistide täienduskoolitus on järjepidev;
- riigi toetusel on loodud ja toimib aktiivselt võõrkeelte õpetajaid ühendav katusorganisatsioon, mille kaudu toimub täienduskoolituse kavandamine, nõustamine, rahvusvahelise koostöö võimaluste ja väliskoolituste kohta info edastamine, parima praktika ja kogemuste jagamine;
- seiratakse huvikoolides ja täiskasvanute keeltekursustel toimuva võõrkeelte õpetuse kvaliteeti.

5. VISIOON: VÕÕRKEELED AASTAL 2015

Üldeesmärgid:

- valdav osa elanikkonnast on nii formaal- kui ka mitteformaalhariduse kaudu kaasatud võõrkeeleõppesse, emakeelele lisaks osatakse vähemalt kaht võõrkeelt;
- keeleõppevõimalused on mitmekesisestunud, õpetatavate võõrkeelte valik on laiendunud, formaalhariduses on inglise, saksa, prantsuse ja vene keelele lisaks võimalik õppida naabermaade ning Euroopa Liidu ametlikke keeli;
- hea võõrkeelte oskus on parandanud ühiskonna jätkusuutlikkust ja sidusust, vähendades erinevusi põlvkondade ning rahvuste ja piirkondade vahel;
- kasvanud on ühiskonnaliikmete ettevõtlikkus, sotsiaalne kapital ja kultuuriline avatus ning võõrkeeleõppe tähtsus elukestvas õppes.

Tööhõive:

- võõrkeeleskuse laienemisega ühiskonnas on tõusnud töötajate kvalifikatsioon ja konkurentsivõime Eesti ja Euroopa avatud tööturul;
- suurenenud on võõrkeelte ja riigikeele õppe roll tööturumeetmete hulgas.

Soodus võõrkeeleskukeskkond:

- loodud on võõrkeelte õppimist soodustav õiguskeskkond, võõrkeelte õppimist toetab soodus rahastamis- ja maksukeskkond;
- kvaliteetsed keelekursused ning muud keeleskupsks vajalikud ressursid on kättesaadavad sõltumata piirkonnast, eelkõige sihtrühmadele, kes formaalõppes enam ei osale;
- võõrkeelte parema omandamise eesmärgil kasutatakse võõrkeeli teiste ainete õpetamisel nii üldhariduskoolis kui ka kutse- ja kõrgkoolides ning vabahariduskeskustes;
- keeleskupsks ja keelepraktikas kasutatakse rohkem veebipõhiseid rakendusi;
- Eesti osaleb edukalt rahvusvahelistes keeleskupsksprogrammides ning kasutab keeleskupsksuse parandamiseks töö- ja praktikavõimalusi välisriikides, arendades koostööd võõrkeelte ja kultuuride alal teiste riikide ja nende kultuuriesindustega.

Võõrkeelte õpetamise kvaliteet:

- kõikide võõrkeeleskupskspetajate kvalifikatsioon vastab õpetatavas võõrkeeles põhikoolis C1 tasemele ja gümnaasiumis või kutseõppesasutuses C2 tasemele;
- valdav osa võõrkeeleskupskspetajaid on saanud ettevalmistuse ka teise võõrkeele õpetamiseks, selle saavutamiseks on käivitunud mitmesugused tugisüsteemid: riiklikult koordineeritud täiendus- ja ümberõpe, õpetajate vahetus ning keeleskupsksustaseme kontroll;
- võõrkeeleskupskspetajate ettevalmistusse kuulub klassikalise keele kursus;
- võõrkeeleskupskspetajatega sarnased keeleskupsksusnõuded sätestatakse ka teiste võõrkeeltega seotud erialade esindajate (tõlgid, tõlkijad) kutsestandardites;
- võõrkeelte ainekavad, õppevahendid ja metoodika ning võõrkeelte õpetamise tehniline baas tagavad tulemusliku keeleskupskspe;

- riikliku tellimuse, üliõpilastele tehtavate soodustuste, õpetajate töö- ja palgatingimuste ning regionaalpoliitiliste meetmetega tagatakse kvalifitseeritud õpetajate olemasolu ja võõrkeeleõpetaja kutse kõrge prestiiž.

Võõrkeelte oskus ja õpivõimalused:

- elanikkonna mitmekeelsus on laienenud ja põhikoolis on loodud võimalused esimese võõrkeele omandamiseks vähemalt B1 tasemel ja teise võõrkeele omandamiseks vähemalt A2+ tasemel;
- gümnaasiumis ja kutseõppeasutustes on loodud võimalused esimese võõrkeele omandamiseks vähemalt B2 tasemel ja teise võõrkeele omandamiseks vähemalt B1 tasemel;
- üldhariduskoolis ja kutseõppeasutuses on laienenud võimalused õppida ka kolmandat ja neljandat võõrkeelt;
- kõrgkoolides on loodud võimalused kahe võõrkeele õppimiseks; bakalaureuse õppekavad sisaldavad kohustusliku aigena võõrkeelt (vähemalt 4 AP);
- täiskasvanute võõrkeeleõppes on loodud võimalused võõrkeelte oskuse täiendamiseks ja arendamiseks.

6. STRATEEGIA RAKENDAMINE, SEIRE JA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Strateegia elluviimiseks koostatakse rakendusplaan, milles nähakse ette tegevused ülesannete täitmiseks, ajakava, vastutajad ning vajalikud ressursid. Kord aastas koostatakse rakendusplaani täitmise aruanne. Strateegia tulemuslikkuse hindamiseks kavandatakse 2011 vahe- ja 2015 lõpparuanne, mille koostamiseks viiakse läbi vajalikud uuringud. Strateegia rakenduskava tegevusi rahastatakse lisaks Haridus- ja Teadusministeeriumi võõrkeelte poliitika elluviimiseks taotletavatele summadele ka erinevate Euroopa Liidu Elukestva Õppe programmide vahenditest (Comenius jms), Euroopa Sotsiaalfondi kõrghariduse arendamise programmidest Primus ja Eduko ning riikliku koolitustellimuse lepingute raames.